

Zarządzenie nr Z/0147/5/18

Dyrektora Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Bytomiu
z dnia 01 marca 2018 r.

zmieniające zarządzenie Nr Z/0147/4/13 Dyrektora Powiatowej Stacji Sanitarno –
Epidemiologicznej w Bytomiu z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie nadania Regulaminu
Organizacyjnego Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Bytomiu

Działając na podstawie: art. 23 i 24 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności
lecniczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 160 z późn. zm.)

postanawia się, co następuje:

§ 1. W załączniku do zarządzenia Nr Z/0147/4/13 Dyrektora Powiatowej Stacji Sanitarno –
Epidemiologicznej w Bytomiu z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie nadania Regulaminu
Organizacyjnego Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Bytomiu wprowadza
się następujące zmiany:

- 1) **Załącznik Nr 4** do Regulaminu Organizacyjnego: *Zasady Przyjmowania Kału, wymazów
z kału i odbytu na badania mikrobiologiczne i parazytologiczne. Cennik. Zakres
wykonywanych badań*, otrzymuje brzmienie określone w **Załączniku** do niniejszego
zarządzenia.

§ 2. Pozostałe postanowienia zarządzenia pozostają bez zmian.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

DYREKTOR
Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej
w Bytomiu
mgr Jolanta Wasowska

**ZASADY PRZYJMOWANIA KAŁU, WYMAZÓW Z KAŁU I ODBYTU NA BADANIA
MIKROBIOLOGICZNE I PARAZYTOLOGICZNE. CENNIK. ZAKRES
WYKONYWANYCH BADAŃ**

CENNIK BADAŃ

Lp.	Rodzaj oznaczenia	Opłata w zł
1	Antybiogram	37,00
2	Odpis dokumentacji medycznej (1 strona)	8,00
3	Badanie w kierunku Salmonella i Shigella (3 krotne)	99,00
4	Badanie bakteriologiczne materiału biologicznego (kał) w kierunku pałeczek schorzeń jelitowych	52,00
5	Badanie parazytologiczne	18,00
6	Badanie testów kontroli skuteczności sterylizacji urządzenia do sterylizacji – bez krążków sporalowych	39,00
7	Badanie testów kontroli skuteczności sterylizacji urządzenia do sterylizacji – z krążkami sporalowymi	54,00
8	Badanie w kierunku Salmonella i Shigella (1 próbka)	33,00

- Opłatę za badania należy dokonywać w kasie znajdującej się w PSSE w Bytomiu, II piętro, w godzinach: poniedziałek – piątek w godz. 8.00 – 13.00 lub przelewem na numer konta NBP O/O Katowice **65 1010 1212 0054 1222 3100 0000** (w tytule proszę podać: imię, nazwisko oraz badanie kału, lub nazwę firmy oraz badanie skuteczności sterylizacji)

GODZINY PRACY

**PRZYJMOWANIE PRÓBEK KAŁU, WYMAZÓW Z KAŁU I ODBYTU NA
BADANIA MIKROBIOLOGICZNE I PARAZYTOLOGICZNE:**

- Punkt przyjmowania próbek materiału biologicznego PSSE w Bytomiu, ul. Moniuszki 25 (parter, pokój nr 3a – tel. 32 397 67 00)
- Punkt przyjmowania próbek materiału biologicznego w Tarnowskich Górach, ul. Opolska 21D (Budynek NZOZ Przychodni Specjalistycznych – tel. 32 284-26-20)

Od poniedziałku do czwartku w godzinach: od 8:00 do 10:00

PRZYJMOWANIE WSKAŹNIKÓW BIOLOGICZNYCH DO BADANIA SKUTECZNOŚCI PROCESÓW STERYLIZACJI W URZĄDZENIACH STERYLIZACYJNYCH I WYDAWANIE WYNIKÓW

- Punkt przyjmowania wskaźników biologicznych PSSE w Bytomiu, ul. Moniuszki 25 (stolik na I piętrze przy wejściu do Oddziału Laboratoryjnego)

Od poniedziałku do czwartku w godzinach: od 10:00 do 13:30

- Punkt przyjmowania próbek materiału biologicznego w Tarnowskich Górach, ul. Opolska 21D (Budynek NZOZ Przychodni Specjalistycznych (stolik przy wejściu do punktu))

Od poniedziałku do czwartku w godzinach od 10:00 do 11:30

WYDAWANIE WYNIKÓW Z BADAŃ MIKROBIOLOGICZNYCH

- Punkt przyjmowania próbek materiału biologicznego PSSE w Bytomiu, ul. Moniuszki 25 (parter, pokój nr 3a – tel. 32 397 67 00)

poniedziałek – piątek 14.00 ÷ 15.00

piątek 8.00 ÷ 10.00

- Punkt przyjmowania próbek materiału biologicznego w Tarnowskich Górach, ul. Opolska 21D (Budynek NZOZ Przychodni Specjalistycznych – tel. 32 284-26-20)

poniedziałek – czwartek od 10.00 ÷ 11.30

ZASADY POBIERANIA, PRZECHOWYWANIA I TRANSPORTU PRÓBEK DO BADAŃ LABORATORYJNYCH

BADANIA MIKROBIOLOGICZNE

Materiałem do badań bakteriologicznych jest kał, wymaz z kału lub z odbytu. Ze względu na rodzaj materiału do badań, laboratorium nie pobiera próbek do badań.

Badanie na nosicielstwo pałeczek Salmonella i Shigella do celów sanitarno-epidemiologicznych polega na pobraniu i dostarczeniu trzech próbek kału lub wymazu z kału, z odrębnych wypróżnień, z możliwie trzech kolejnych dni.

Badanie bakteriologiczne wykonywane u osób chorych w kierunku pałeczek jelitowych powinno być wykonane w jak najwcześniejszym okresie choroby, przed rozpoczęciem leczenia przeciwbakteryjnego lub najwcześniej 5 dni po jego zakończeniu.

Przy nawracających biegunkach próbkę pobrać w czasie nawrotu choroby.

Trzykrotne badanie próbek pobieranych w kolejnych dniach zwiększa wykrywalność etiologicznego czynnika zakażenia. Najbardziej wiarygodny wynik badania uzyskuje się wtedy, gdy w dostarczonej do badania próbce znajduje się krew, śluz czy ropa (jeśli są obecne w oddawanym kale).

W przypadku poszukiwania bakterii inwazyjnych, bytujących w błonie śluzowej jelita grubego i odbyticy, takich jak Shigella lub inwazyjne pałeczki Escherichia coli do badania pobiera się wymaz z odbytu.

Badanie w kierunku pasożytów przewodu pokarmowego (parazytologicznych), wykonuje się co najmniej trzykrotnie w odstępie 3 ÷ 4 dniowych. Ujemny wynik jednorazowego badania nie wyklucza zarażenia z uwagi na cykliczny rozwój pasożytów. W przypadku leczenia przeciwpasożytniczego badanie kontrolne należy wykonać po 2 ÷ 3 tygodniach od zakończenia kuracji.

TECHNIKI POBIERANIA KAŁU

Pobieranie próbki kału

- Kał należy oddać do czystego, suchego naczynia, z którego następnie pobrać próbkę do badania.
- Należy zwrócić uwagę czy w kale znajduje się krew, śluz, ropa i z takich miejsc przede wszystkim pobrać próbkę.
- Za pomocą łopatki dołączonej do pojemnika pobrać z kilku miejsc stolca porcję kału w ilości ½ objętości pojemnika.
- Przy stolcu płynnym pobrać 1÷2 ml z miejsc o zmienionym wyglądzie (krew, śluz, ropa) i przenieść do pojemnika.

Pobieranie próbki wymazu z kału

- Kał należy oddać do czystego, suchego naczynia, z którego następnie pobrać próbkę do badania.
- Należy zwrócić uwagę, czy w kale znajduje się śluz, krew lub ropa i z takich miejsc pobrać próbkę przede wszystkim.
- Próbkę wymazu z kału pobrać jałową wymazówką z kilku miejsc kału poprzez włożenie do niego wacika wymazówki, obrócenie go kilkakrotnie w kale, a następnie umieszczenie w podłożu transportowym.
- W prawidłowo pobranym wymazie z kału musi być widoczny ślad kału na waciku wymazówki.

Pobieranie próbki wymazu z odbytu

- Wymaz z odbytu powinien być pobierany przez przeszkolony personel. W celu pobrania próbki należy wprowadzić wymazówkę do odbytnicy, poza zwieracz zewnętrzny i kilkakrotnie nią pokręcić, pocierając o ścianki odbytnicy. Sprawdzić czy widoczna jest wystarczająca ilość materiału (widoczny, wyraźny ślad kału), jeśli nie, czynność powtórzyć.
- Pobraną próbkę umieścić w podłożu transportowym

Pobieranie wymazu na owsiki metodą przylepca celofanowego

- Wymaz około odbytnicy pobrać zaraz po przebudzeniu przed wypróżnieniem i myciem.
- Rozchylić pośladki i przykleić taśmę klejącą na kilka sekund do fałd odbytu. Następnie przykleić taśmę na otrzymane szkiełko starając się, aby nie powstały pęcherzyki powietrza.

PRZECHOWYWANIE PRÓBEK

- Próbki nie dostarczone w ciągu 2 godzin od pobrania, przechowuje się w obniżonej temperaturze (lodówka).

TRANSPORT PRÓBEK

Każdy materiał pobrany od pacjenta jest uważany za potencjalnie zakaźny.

Transport próbek od Klientów indywidualnych odbywa się w temperaturze otoczenia, w warunkach nie zmieniających jego właściwości, zapewniających bezpieczeństwo próbek i osób transportujących.

- Próbkę kału dostarczyć do laboratorium w ciągu kilku godzin.
- Jeżeli dostarczenie próbki kału w ciągu kilku godzin jest niemożliwe, próbkę przechowywać w lodówce i dostarczyć do laboratorium nie przekraczając 24 godzin.

- Próbkki (wymazy z kału i odbytu) pobrane na wymazówki z podłożem transportowym należy dostarczyć do laboratorium nie przekraczając 72 h od momentu pobrania próbkki (podłoża transportowe utrzymują żywotność drobnoustrojów do 72 h)

Transport próbek przyjmowanych w punkcie w Tarnowskich Górach do punktu przyjmowania próbek w Bytomiu odbywa się w termolodówce opisanej „Pojemnik do transportu próbek” i oznaczonej „zagrożenie biologiczne”, w tym samym dniu, wraz z właściwą dokumentacją. W przypadku temperatury otoczenia powyżej 28°C, w czasie transportu, w termolodówce razem z próbkami umieszcza się wkłady chłodzące.

PRZYJMOWANIE PRÓBEK MIKROBIOLOGICZNYCH I PRZEKAZANIE DO LABORATORIUM

Próbki materiału biologicznego podpisane imieniem i nazwiskiem osoby badanej oraz datą i godziną pobrania oraz z czytelnie wypełnionym zleceniem, po uiszczeniu opłaty (dotyczy Klientów zewnętrznych) przyjmowane są w *Punkcie przyjmowania próbek materiału biologicznego* w pokoju nr 3a w budynku PSSE w Bytomiu oraz w Tarnowskich Górach przy ul. Opolskiej 21D.

Osoba przyjmująca próbki sprawdza zgodność danych ze zlecenia z oznakowaniem próbki oraz ocenia przydatność próbki do badania, co potwierdza swoim podpisem na zleceniu. Następnie każda próbka zostaje oklejona numerem jednoznacznie związanym z próbką i umieszczona w statywie. Przekazanie próbek do laboratorium odbywa się w termolodówce opisanej „Pojemnik do transportu próbek” i oznakowanej „zagrożenie biologiczne”

BADANIA KONTROLI PROCESU SKUTECZNOŚCI STERYLIZACJI

Badanie skuteczności procesów sterylizacji wykonuje się przy użyciu wskaźników biologicznych.

Wskaźniki biologiczne zawierają określony typ mikroorganizmu umieszczony na nośniku. Stosowane są w celu określenia skuteczności procesu sterylizacji tzn. czy w kontrolowanym cyklu sterylizacji zostały zniszczone mikroorganizmy na nośniku.

Wskaźnik kontroli procesu sterylizacji parą wodną w autoklawie:

Sporal A - biologiczny wskaźnik kontroli procesu sterylizacji parą wodną w naciśnieniu w autoklawie. Ma postać paska bibuły nasyczonego zawiesiną spor szczepu *Geobacillus stearothermophilus* ATCC 7953 w opakowaniu papierowo-foliowym, zabezpieczającym przed kontaminacją. Spory zawarte we wskaźniku poddane działaniu nasyconej pary wodnej pod ciśnieniem w temperaturze 121 °C ulegają inaktywacji w czasie 15 minut.

Wskaźnik kontroli procesu sterylizacji suchym gorącym powietrzem:

Sporal S - biologiczny wskaźnik kontroli procesu sterylizacji suchym gorącym powietrzem. Krążek bibułowy zawiera zarodniki *Bacillus subtilis*. Sporal S ulega wyjąłowieniu, gdy czas sterylizacji wynosi co najmniej 60 minut, a temperatura suchego powietrza w komorze sterylizacji nie mniej niż 160°C, zakładając prawidłowy przebieg sterylizacji.

Materiał do badań stanowią użyte biologiczne wskaźniki kontroli procesu sterylizacji i dostarczone przez klienta.

Warunki przechowywania wskaźników przed użyciem:

- Temperatura pokojowa, z dala od źródeł ciepła.
- Chronić przed zawilgoceniem.
- Nie używać po upływie terminu ważności zamieszczonym na opakowaniu.
- Wskaźniki nie użyte lub przeterminowane należy spalić lub poddać sterylizacji.

Sposób użycia:

1) Sporal A:

- wskaźniki testowe poddać procesowi sterylizacji. Parametry sterylizacji (temperatura, ciśnienie pary wodnej i czas) zależą od zastosowanej technologii sterylizacji parowej oraz sterylizowanego materiału
- po zakończeniu procesu sterylizacji wyjąć wskaźniki testowe (nie należy testów otwierać i wyjmować z opakowania papierowo-foliowego), opisać ich rozmieszczenie w komorze i w czasie nie dłuższym niż 24 godziny (przechowywanie w temperaturze 2 ÷ 8 °C) dostarczyć do laboratorium. Jeżeli klient zaopatruje się w testy biologiczne indywidualnie, to należy dostarczyć dodatkowo jeden wskaźnik nie poddany procesowi sterylizacji, jako wskaźnik kontrolny żywotności drobnoustrojów – tej samej serii co testy badane.
- używane testy powinny mieć aktualną datę ważności.

2) Sporal S:

- krążki sporała S wyjąć z torebki aluminiowej i nie zdejmując papierowej osłony umieścić je w sterylizatorze na odpowiednich poziomach i przeprowadzić ustalony program sterylizacji,
- po zakończeniu procesu sterylizacji, wyjąć wskaźniki testowe z urządzenia (nie wyjmując krążków z papierowej osłony), opisać ich rozmieszczenie w komorze i w czasie do 24 godzin (przechowywanie w temperaturze $2 \div 8$ °C) dostarczyć do laboratorium. Jeżeli klient zaopatruje się w testy biologiczne indywidualnie, to należy dostarczyć dodatkowo jeden wskaźnik nie poddany procesowi sterylizacji jako wskaźnik kontrolny żywotności drobnoustrojów – tej samej serii co testy badane.
- używane testy powinny mieć aktualną datę ważności

TRANSPORT DO LABORATORIUM WYKONUJĄCEGO POSIEW:

Wskaźniki testowe zabezpieczyć przed uszkodzeniem – włożyć do koperty lub zawinąć w kartkę papieru i dostarczyć do laboratorium w czasie do 24 godzin od zakończenia procesu sterylizacji, w temperaturze otoczenia, razem z wypełnionym zleceniem (dostępne na miejscu w laboratorium), gdzie znajdują się informacje dotyczące terminu i warunków sterylizacji (temperatura, ciśnienie pary wodnej i czas sterylizacji).

PRZYJMOWANIE WSKAŹNIKÓW BIOLOGICZNYCH

Wskaźniki testowe są przyjmowane w

- Punkcie przyjmowania wskaźników biologicznych PSSE w Bytomiu, ul. Moniuszki 25 (stolik na I piętrze przy wejściu do Oddziału Laboratoryjnego)
- Punkcie przyjmowania próbek w Tarnowskich Górach, ul. Opolska 21D (Budynek NZOZ Przychodni Specjalistycznych (stolik przy wejściu do punktu)

Osoba przyjmująca wskaźniki biologiczne sprawdza poprawność wypełnienia zlecenia, ocenia stan próbki i dokonuje przeglądu zlecenia co potwierdza swoim podpisem. Następnie rejestruje zlecenie i nadaje kod próbce.

ZAKRES WYKONYWANYCH BADAŃ

Sekcja Badań Chorób Zakaźnych i Zakażeń wykonuje badania w ramach ustawowego nadzoru (klient wewnętrzny) oraz na zlecenie klientów zewnętrznych

I. Badania mikrobiologiczne:

1. Próbek kału/wymazów z kału lub z odbytu w kierunku nosicielstwa pałeczek Salmonella i Shigella u osób zdrowych (tzw. branzowcy), ozdrowieńców, nosicieli, osób ze styczności z osobą chorą
2. Próbek kału/wymazów z kału lub z odbytu w kierunku pałeczek Salmonella, Shigella, Yersinia, enteropatogennych E. coli (EPEC), werotoksycznych E.coli (VTEC) oraz innych tlenowych pałeczek jelitowych z rodziny Enterobacteriaceae u osób chorych

II. Badania parazytologiczne:

1. Kału na obecność pasożytów przewodu pokarmowego
2. Wymazu z fałd okołoodbytniczych na obecność jaj owsików

III. Badania skuteczności procesów sterylizacji przeprowadzanych w:

1. autoklawie (Sporal A)
2. w urządzeniach na suche, gorące powietrze (Sporal S)
3. w urządzeniach: autoklawy i sterylizatorach na suche gorące powietrze – pozostałe testy biologiczne inne niż Sporal A i S

IV. Oznaczanie wrażliwości wyhodowanych bakterii chorobotwórczych na antybiotyki.